

Milena Bevc

Kapital znanja v Sloveniji po regijah - sintezna ocena

V prispevku prikazujemo sintezno oceno relativnega položaja 12 statističnih regij v Sloveniji (glede na povprečje za državo) v količini in kakovosti zaloge kapitala izobrazbe/znanja ter več dejavnikov, ki vplivajo nanju (obseg vključenosti prebivalcev v izobraževanje, ponudba izobraževanja, obseg naložb v izobraževanje). Najprej podajamo metodologijo take ocene, nato glavne ugotovitve po relevantnih skupinah regij (razvojno problematične regije, ostale regije), zaključujemo pa s sklepnimi ugotovitvami. Prispevek temelji na raziskavi "Znanje in izobraževanje v Sloveniji z vidika vključitve v EU", ki je bila izdelana za potrebe Strategije gospodarskega razvoja Slovenije.

Marjan Ravbar

Sodobne težnje v razvoju prebivalstva in delovnih mest - pot k sonaravnemu in decentraliziranemu usmerjanju poselitve v Sloveniji?

Prispevek govori o sodobnih težnjah v razporeditvi prebivalstva in delovnih mest v funkciji sonaravnega in decentraliziranega usmerjanja poselitve v Sloveniji. Poglavitni namen prispevka je preučevanje nadaljnjih možnosti usmerjanja poselitve ob dejstvu, da je upadanje števila prebivalstva v mestih na račun nadpovprečne rasti v obmestjih že povezano z naraščanjem števila delovnih mest tudi v obmestjih, kar vodi k prostorskemu prepletanju funkcij bivanja in dela. Analiza nas je opozorila, da v obmestjih že nastaja vzorec bolj uravnotežene porazdelitve delovnih mest in stanovanj ter raznolikih kombinacij dela in bivanja v kvalitetnejšem bivalnem okolju, kakršna je v strnjem mestu. Tako se postopoma oblikuje mešana raba površin v širših urbaniziranih območjih mestnih regij, in ne le v mestih in/ali industrijskih središčih, kot je bilo to do nedavnega še običajno. Decentralizirana mešana namenska raba površin je prav zaradi socialno-geografskih zakonitosti, povezanih z načinom življenja prebivalstva, ne nazadnje tudi prostorsko-planerski cilj in hkrati eden izmed možnih kompromisov med varčno (strnjeno) in razpršeno poselitvijo.

V Sloveniji se mesta postopno preoblikujejo iz hierarhičnega sistema naselij v bolj izenačeno omrežje vozlišč, ki temelji na sodobnih principih "plitvega" hierarhičnega omrežja odnosov oz. razpršenih razvojnih polov ob infrastrukturnih vozliščih. Nadaljnji razvoj le-teh postavlja v ospredje politiko regionalnega razvoja, ki temelji na uravnoteženem policentričnem razvoju omrežja mest z oblikovanjem novih razmerij s podeželjem v enoten urbani sistem.

Za uravnavanje sistemske reorganizacije policentrično zasnovanega naselbinskega sistema ima največjo težo strategija mešane rabe površin, ki zagotavlja soobstoj dveh, interaktivnih usmeritev urejanja mest: zgoščevanje mestnega središča (mestna prenova in notranji razvoj) ob hkratnem zgoščevanju razpršene in suburbanizirane poselitvene strukture, ter prometnem in infrastrukturnem povezovanju. Poglavitna namera planiranja naselbinskega sistema s pomočjo mešane rabe površin je v uravnavanju dinamičnih procesov in obvladovanju kaotičnih teženj. S konceptom mešane rabe površin se zmanjšuje število dnevnih potovanj in tako varčuje z energijo ter zmanjšuje obremenitve okolja z emisijami. Mešana raba zagotavlja boljše prilagoditve oz. hitrejše spremembe v namenski rabi, kar ustvarja in krepi pokrajinsko pestrost. Načrtovanje mešane rabe namesto monofunkcionalnih con ustvarja okolje za bolj raznoliko dejavnostno strukturo v mestnih regijah.

Andrej Pogačnik, Marjan Ravbar:

Oris možnih regionalizacij Slovenije in predlog optimalne variante

Članek povzema rezultate aplikativne raziskovalne naloge z gornjim naslovom, ki jo je za Ministrstvo za okolje in prostor obdelala Katedra za prostorsko planiranje, Fakultete za gradbeništvo in geodezijo, Univerze v Ljubljani.

Smernice po eni strani izhajajo od "vrha navzdol", to je iz ravni prostorskega plana države na regionalno raven, po drugi pa tudi iz prostorskih razvojnih teženj občin, ki naj bi se združile v regije. V ta namen so bili pregledani vsi sektorski plani PPS, anketirane občine in regionalne razvojne agencije ter upoštevani njihovi razvojni programi. Smernice pa niso le zloženka naštetih gradiv, temveč podajajo tiste usmeritve, ki pomenijo komparativno razvojno prednost regij v okviru države in v

mednarodnem prostoru. Osnovni cilji so zmanjševanje razlik, razvojna naravnost ob upoštevanju trajnostnih načel, sočasnost prostorskega, gospodarskega in socialnega razvoja, policentrizem. Smernice so zapisane za 12 statističnih regij in prikazane v merilu 1 : 500 000. Statistične regije (in znotraj njih problemska območja) so razumljene kot prostorske enote, ki naj bi se smiselno združevale v večje funkcijsko-planske celote. Tako avtorji predlagajo 6 večjih regij in zagovarjajo vključitev Koroške regije s Savinjsko regijo in Spodnjeposavske z Jugozahodno regijo.

Pavle Sicherl

Development Distances in Southeast Europe

Razvojne distance v jugovzhodni Evropi so analizirane v dveh dimenzijah. Konvencionalne razlike na določeni točki v času, merjeni z indeksi ali odstotki, so dopolnjene z analizo časovnih distanc, kot novo dodatno statistično mero razlik. Razvojne distance za BDP na prebivalca po kupni moči leta 1998 lahko povzamemo takole: povprečna vrednost za EU15 je bila približno 70% vrednosti ZDA, vrednost za Slovenijo in Grčijo pa je bila približno 70% povprečja EU15, medtem ko je vrednost za Hrvaško, ki je bila najvišja med ostalimi analiziranimi državami, znašala približno 46% vrednosti Slovenije in Grčije in približno 33% povprečja EU15. Izraženo s časovno distanco, sta Slovenija in Grčija leta 1998 zaostajali za povprečjem EU15 za okoli 20 let, kar je približno toliko, kot je EU15 zaostajala za ZDA. Časovni razmik med Slovenijo in Grčijo, na eni strani, in ostalimi analiziranimi državami na drugi, je še večji kot tisti med ZDA in EU15, ali med EU15 in Slovenijo oz. Grčijo.

Razvojne distance so analizirane za deset ekonomskih, socialnih in infrastrukturnih indikatorjev. Statične razlike v socialnih indikatorjih so manjše kot v ekonomskih indikatorjih. Za mobilne telefone in internet strežnike na prebivalca so statične razlike v splošnem večje kot tiste za BDP na prebivalca, a mnogo manjše glede časovne distance zaradi njihove visoke stopnje rasti. V obdobju tranzicije je BDP v vseh tranzicijskih državah opazno padel, poslabšale so svoj relativni položaj v primerjavi z EU, leta 1998 je bil BDP na prebivalca globoko pod svojo ravniyo iz leta 1989, z izjemo Slovenijo.

Matija Rojec, dr. Janez Šušteršič

Razvojna vloga in politika do neposrednih tujih investicij v Sloveniji

Cilj besedila je oceniti razvojno vlogo in stopnjo penetracije NTI v slovensko gospodarstvo, pregledati obstoječo slovensko regulativo in politiko do NTI ter podati usmeritve za politiko države do NTI (oziroma tujega kapitala) v obdobju vključitve v EU. Osnovi zaključki analize so, da NTI pozitivno prispevajo k prestrukturiranju in razvoju slovenskega gospodarstva, da je stopnja penetracije NTI v Sloveniji nizka, da ima Slovenija sicer ustrezno regulativo do NTI, vendar pa je politika pritegovanja NTI relativno neuspešna. Kar se vprašanja NTI in nacionalnega interesa tiče, je sporočilo analize naslednje: če je nacionalni interes stabilno, učinkovito in rastoče gospodarstvo, ki mora povečevati blaginjo ljudi, potem je v slovenskem nacionalnem interesu ustvariti pogoje, ki bodo pritegnili več NTI kot doslej in s tem še okrepili njihov doslej nesporno pozitiven razvojni prispevek. Resnično strateško in ekonomsko politično vprašanje v zvezi z NTI torej ni "da ali ne" oziroma "kje in koliko", temveč kako maksimirati koristi od NTI za razvoj države prejemnice in kako podjetja s tujim kapitalom čim bolj integrirati v domače gospodarstvo, kar je najboljšo sredstvo za preprečevanje potencialnih negativnih učinkov. In seveda na drugi strani, kako čim bolj pospeševati izhodne NTI in izhodno internacionalizacijo slovenskih podjetij nasploh.